četrtek 7. aprila 2022

P9_TA(2022)0124

Stanje na področju pravne države in človekovih pravic v Republiki Gvatemali

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 7. aprila 2022 o stanju na področju pravne države in človekovih pravic v Republiki Gvatemali (2022/2621(RSP))

(2022/C 434/11)

Evropski parlament,

— ob upoštevanju svojih prejšnjih resolucij o Gvatemali, zlasti tiste z dne 14. marca 2019 o stanju človekovih pravic v Gvatemali ([1]),

— ob upoštevanju izjav uradnega govorca podpredsednika Komisije/visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko z dne 11. februarja 2022 o stanju pravne države v Gvatemali in z dne 23. marca 2022 o slabšanju pravne države v Gvatemali,

— ob upoštevanju Sporazuma o pridružitvi med Evropsko unijo in njenimi državami članicami na eni strani ter Srednjo Ameriko na drugi strani ([2]), zlasti njegove klavzule o človekovih pravicah,

— ob upoštevanju smernic EU o zagovornikih človekovih pravic,

— ob upoštevanju poročila visoke komisarke OZN za človekove pravice z dne 28. februarja 2022 o stanju na področju človekovih pravic v Gvatemali,

— ob upoštevanju izjave uradnega govorca generalnega sekretarja OZN z dne 11. februarja 2022 o Gvatemali,

— ob upoštevanju izjave Medameriške komisije za človekove pravice (IACHR) z dne 22. februarja 2022, v kateri je bila izražena zaskrbljenost zaradi novih kršitev neodvisnosti sodstva v Gvatemali, ter izjave IACHR in posebnega poročevalca OZN za neodvisnost sodnikov in odvetnikov z dne 9. marca 2022, v kateri Gvatemalo pozivata, naj pri imenovanju novega generalnega državnega tožilca poskrbi za neodvisnost in nepristranskost,

— ob upoštevanju Splošne deklaracije človekovih pravic in konvencij OZN o človekovih pravicah ter pripadajočih izbirnih protokolov,

— ob upoštevanju Mednarodnega pakta OZN o državljanskih in političnih pravicah iz leta 1966,

— ob upoštevanju gvatemalske ustave,

— ob upoštevanju členov 144(5) in 132(4) Poslovnika,

A. ker je Gvatemala pomembna in podobno misleča partnerica EU, kar se kaže v ključni vlogi te države pri regionalnem povezovanju v Srednji Ameriki in v tem, da trenutno začasno predseduje srednjeameriškemu regionalnemu sistemu povezovanja, v vse večjem trgovinskem sodelovanju med EU in Gvatemalo, njeni solidarnosti z Ukrajino in Evropo in njeni odločni obsodbi ruske invazije v Ukrajini, njeni dejavni vlogi v mednarodnih forumih, pa tudi v konstruktivnem dialogu z veleposlaništvom Gvatemale v Bruslju v okviru delegacije Evropskega parlamenta za odnose z državami Srednje Amerike;

B. ker se je vlada Republike Gvatemale leta 2019 enostransko odločila, da bo končala mandat Mednarodne komisije proti nekaznovanju v Gvatemali (CICIG), ki je v državi delovala 12 let; ker je Gvatemala v obdobju, ko so oblasti sodelovale s to komisijo, stalno napredovala pri zadevah v zvezi s pregonom na področju človekovih pravic in korupcije;

([1]) UL C 23, 21.1.2021, str. 92.
([2]) UL L 346, 15.12.2012, str. 3.

četrtek 7. aprila 2022

C. ker je Gvatemala od takrat priča nenehnemu procesu institucionalne kooptacije in spodkopavanju pravne države, sistematičnemu oviranju in nestrpnosti do legitimnega dela sodnikov in tožilcev, kampanjam blatenja, aretacijam in ustrahovanju pravosodnih delavcev, zlasti tistih, ki delajo za CICIG, Urad tožilca za človekove pravice in specializirano tožilstvo proti nekaznovanju (FECI), pa tudi temu, da so organizacije civilne družbe in zagovorniki človekovih pravic izpostavljeni vse večji in pogostejši agresiji in kriminalizaciji;

D. ker so bili tožilci, ki preganjajo primere korupcije in organiziranega kriminala, v katere so vpleteni visoki državni uradniki in lastniki podjetij, inkriminirani v številnih kazenskih postopkih, tako da se zoper njih uvede disciplinski postopek in vložijo obtožbe v okviru predhodnih sojenj, ki jih spodbuja gvatemalsko državno tožilstvo, da bi jih aretiralo ali jim odvzelo sodno imuniteto; ker je zelo skrb vzbujajoče, da se ti sodni postopki širijo tudi na neodvisne sodnike, tožilce in odvetnike ter da v zvezi s tem ni hitrega in učinkovitega odziva in zaščitnih ukrepov;

E. ker je zaradi groženj, nadlegovanja in nevarnosti, da bodo samovoljno pridržani, več kot 20 sodnikov napovedalo, da bodo iz Gvatemale šli v izgnanstvo, da bi zaščitili svojo varnost, telesno in duševno celovitost ter se izognili povračilnim ukrepom gvatemalskih državnih organov; ker so primeri sodnice Erike Aifán, nekdanjih generalnih državnih tožilk Claudie Paz in Thelme Aldana ter Juana Francisca Sandovala, ki je vodil specializirano tožilstvo proti nekaznovanju, le nekateri od primerov nadlegovanja pravosodnih delavcev v Gvatemali;

F. ker je v 203. členu gvatemalske ustave poudarjeno, da morajo sodno funkcijo opravljati izključno vrhovno sodišče in druga sodišča, ustanovljena z zakonom; ker v zvezi z izvolitvijo sodnikov za prosta delovna mesta na vrhovnem in prizivnem sodišču ni bilo napredka; ker bosta predsednik in kongres letos imenovala osebe na tri ključne položaje: generalnega državnega tožilca, varuha človekovih pravic in predsednika računskega sodišča;

G. ker bo maja 2022 izvoljen novi generalni državni tožilec Republike Gvatemale; ker je v gvatemalski ustavi določeno, da generalnega državnega tožilca imenuje komisija za imenovanja, ki jo sestavljajo predsednik vrhovnega sodišča, dekani pravne fakultete, člani odvetniške zbornice in člani civilne družbe; ker je ministrstvo za zunanje zadeve ZDA septembra 2021 na tako imenovani Engelov seznam uvrstilo generalno državno tožilko Republike Gvatemale in kandidatko za ponovno izvolitev Marío Consuelo Porras ter generalnega sekretarja javnega tožilstva Angela Pinedo kot podkupljiva in nedemokratična akterja, ki ovirata kazenski pregon v primerih korupcije; ker ima generalni državni tožilec pomembno vlogo pri zagotavljanju pravne države, varstvu in zaščiti človekovih pravic ter boju proti korupciji in nekaznovanju;

H. ker sta Medameriška komisija za človekove pravice (IACHR) in posebni poročevalec OZN za neodvisnost sodnikov in odvetnikov podala več priporočil za ustavno reformo v zvezi s postopki za izbiro generalnega državnega tožilca in sodnikov vrhovnih sodišč države v skladu z mednarodnimi standardi neodvisnosti in nepristranskosti;

I. ker je gvatemalska vlada skušala izvesti politike za spodbujanje preglednosti ter boja proti korupciji in nekaznovanju, tako da je ustanovila predsedniški protikorupcijski odbor in predsedniški odbor za mir in človekove pravice, ki naj bi dosegla konkretne rezultate;

J. ker je Gvatemala po podatkih organizacije *Transparency International* v zadnjih desetih letih po indeksu zaznave korupcije zdrsnila za 59 mest, in sicer z 91. (leta 2010) na 150. mesto med 180 državami;

K. ker je namen odloka št. 4–202, t. i. zakona o nevladnih organizacijah, ki je začel veljati februarja 2022, omejiti dejavnosti nevladnih organizacij, okrepiti vladni nadzor in odpreti vrata za odpravo nevladnih organizacij, ki ne izpolnjujejo upravnih zahtev;

L. ker sta nasilje in izsiljevanje močnih hudodelskih združb v Gvatemali še vedno resen problem, nasilje, povezano s tolpami, pa je pomemben dejavnik, ki ljudi sili, da zapustijo državo;

M. ker je Urad visokega komisarja OZN za človekove pravice (OHCHR) leta 2021 zabeležil 103 napade na zagovornike človekovih pravic ter šest ubojev in 33 napadov na novinarje; ker se zagovorniki varstva okolja in zemljiških pravic, domorodna ljudstva in skupnosti ter zagovorniki pravic žensk soočajo z resnimi grožnjami; ker ta urad poudarja, da državni in nedržavni akterji vse pogosteje zlorabljajo kazensko pravo zoper zagovornike človekovih pravic in novinarje, da bi jih kaznovali ali ovirali njihovo legitimno delo;

N. ker se domorodna ljudstva še vedno soočajo z več oblikami diskriminacije ter gospodarskimi in socialnimi neenakostmi; ker je treba okrepiti zaupanje med javnimi institucijami in domorodnimi ljudstvi, tako da se izvajajo ukrepi za varstvo in uveljavljanje njihovih pravic, vključno s pravico do svobodne, predhodne in informirane privolitve;

O. ker sta nasilje na podlagi spola in spolno nasilje nad ženskami in dekleti razširjena in globoko zakoreninjena težava; ker je gvatemalski kongres 8. marca 2022 odobril odlok št. 18–2022, t. i. zakon o zaščiti življenja in družine, v skladu s katerim je splav v vseh okoliščinah kaznivo dejanje, ki se kaznuje z zaporno kaznijo od pet do 25 let, odstopanje od spolnih norm in spolna vzgoja v šolah pa sta prepovedana; ker je predsednik po številnih protestih na nacionalni in mednarodni ravni dejal, da namerava dati na odlok veto, 15. marca 2022 pa je gvatemalski kongres glasoval za zavrnitev tega spornega zakona;

P. ker so neenakost, revščina, podhranjenost ter stopnja umrljivosti mater in otrok v Gvatemali med najvišjimi v regiji; ker država glede kronične podhranjenosti na svetovni lestvi zaseda šesto mesto;

Q. ker je EU še vedno ena glavnih partneric Gvatemale, pri čemer je bilo v okviru instrumenta za razvojno sodelovanje za programsko obdobje 2014–2020 Gvatemali dodeljenih 152 milijonov EUR, zlasti za zagotavljanje prehranske varnosti, boj proti korupciji, mir in varnost ter konkurenčnost;

R. ker je Aura Lolita Chávez, gvatemalska domorodska zagovornica varstva okolja in v letu 2017 finalistka za nagrado Saharova, ki jo podeljuje Evropski parlament, po več hujših napadih, grožnjah s smrtjo in blatenju zapustila domovino in ker jo v primeru vrnitve v Gvatemalo čaka več sodnih postopkov; ker je treba zagotoviti njeno pravno in fizično varnost, če se bo odločila, da se vrne;

1. je zaskrbljen zaradi poslabšanja pravne države v Gvatemali in sodnih postopkov, ki sta jih vrhovno sodišče in generalni državni tožilec sprožila zoper neodvisne sodnike, odvetnike in tožilce, ki preiskujejo ali preganjajo kriminalne strukture, povezane z visokimi državnimi uradniki in lastniki podjetij;

2. obsoja kriminalizacijo in pridržanje pravosodnih organov, ki sodelujejo pri pregonu korupcije in boju proti nekaznovanju, pa tudi to, da so ti organi ter zagovorniki človekovih pravic in novinarji tarča diskreditacijskih medijskih kampanj, groženj in nadlegovanja; poziva gvatemalske oblasti, naj končajo te prakse ter zagotovijo pravno državo in popolno spoštovanje neodvisnosti vej oblasti, ki so ključni elementi v boju proti nekaznovanju in korupciji;

3. poziva gvatemalske oblasti, naj nemudoma, temeljito in nepristransko preiščejo grožnje, nadlegovanje in kampanje stigmatizacije zoper pravosodne uradnike in akterje civilne družbe, da bi odkrili odgovorne in jih privedli pred pristojna, neodvisna in nepristranska sodišča;

4. poziva gvatemalske oblasti, naj nujno sprejmejo potrebne ukrepe za zagotovitev varnosti in integritete sodnikov, tožilcev, odvetnikov, vključno z nekdanjimi odvetniki v okviru Mednarodne komisije proti nekaznovanju v Gvatemali, zagovornikov človekovih pravic in pridržanih oseb ter naj zaščitijo njihovo pravico do dolžnega pravnega postopanja; poziva oblasti, naj poskrbijo, da se bodo lahko tisti, ki so državo zapustili, ker so se bali za lastno varnost, vanjo varno vrnili;

5. želi opomniti, da so za spodbujanje demokratičnih vrednot, pravne države in spoštovanja človekovih pravic nujno potrebni boljši in učinkoviti načini za dialog v okviru gvatemalskih institucij;

6. ponovno poudarja, da mora biti postopek izbire in imenovanja sodnikov pregleden in vključujoč ter da je treba kandidate izbrati na podlagi njihovih zaslug in dokazanih dosežkov na področju spoštovanja človekovih pravic v skladu z mednarodnimi standardi in gvatemalsko ustavo; v zvezi s tem poziva gvatemalske oblasti, naj zagotovijo poštene volitve sodnikov, zlasti v zvezi z izvolitvijo generalnega državnega tožilca in varuha človekovih pravic;

7. poudarja, da lahko sprejetje omejevalne zakonodaje, kot je zakon o nevladnih organizacijah, prispeva k spodkopavanju sistema zaščite zagovornikov človekovih pravic in tako širi nekaznovanje; poziva, naj se ti zakoni razveljavijo;

8. poziva gvatemalsko vlado, naj sprejme potrebne ukrepe za okrepitev zakonodaje in politik za zaščito zagovornikov človekovih pravic, vključno z zagovorniki varstva okolja in novinarji, ter pripravi nacionalno politiko za zaščito zagovornikov človekovih pravic v skladu s sodbo Medameriškega sodišča za človekove pravice iz leta 2014 in zavezo, ki jo je Gvatemala leta 2018 sama sprejela v Svetu OZN za človekove pravice; priporoča, naj gvatemalska vlada ratificira sporazum iz Escazúja;

9. pozdravlja dejstvo, da so gvatemalske oblasti ustanovile predsedniški odbor za boj proti korupciji in predsedniški odbor za mir in človekove pravice, ki sta temeljna stebra nacionalnega načrta za inovacije in razvoj ter za izvajanje politik, s katerimi se spodbujajo preglednost, boj proti korupciji in proti nekaznovanju; poziva ta odbora, naj s svojim delom dosežeta konkretne rezultate;

10. spodbuja gvatemalsko vlado, naj še naprej sodeluje z vsemi mehanizmi OZN in regionalnimi mehanizmi za človekove pravice, da bi pospešila spodbujanje in varstvo človekovih pravic v državi; priporoča, naj gvatemalska vlada za razumno obdobje podaljša mandat Urada visokega komisarja OZN za človekove pravice v Gvatemali;

11. pozdravlja ukrepe, ki so jih veleposlaništva držav članic EU in delegacija EU v Gvatemali sprejeli za zaščito zagovornikov človekovih pravic; poziva Komisijo, naj znatno razširi in dejavno izvaja zaščitne ukrepe, vključno z večjim spremljanjem zaslišanj zagovornikov človekovih pravic, ki se jim očitajo kazniva dejanja, zlasti zagovornikov varstva okolja in zagovornikov pravic žensk, med drugim s povečanjem podpore neodvisnim organizacijam civilne družbe;

12. poziva EU in njene države članice, naj za izboljšanje razmer na področju človekovih pravic v Gvatemali uporabijo mehanizme iz pridružitvenega sporazuma ter sporazuma o političnem dialogu in sodelovanju kot odločno spodbudo Gvatemali, da bo izvedla ambiciozen program na področju človekovih pravic in se borila proti nekaznovanju;

13. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, Evropski službi za zunanje delovanje, posebnemu predstavniku EU za človekove pravice, vladam in parlamentom držav članic, Organizaciji ameriških držav, Evro-latinskoameriški parlamentarni skupščini, predsedniku, vladi in parlamentu Republike Gvatemale, sekretariatu za srednjeameriško gospodarsko povezovanje in srednjeameriškemu parlamentu.